



EL TEMPS

## Identitat, voluntat, solidaritat, llibertat

**S'**alcen imponents al campus de la Universitat Autònoma de Barcelona i es veuen de lluny. Immenses. Pètries. Amb una lleugeresa que no saps d'on els surt, però que tenen. Mòbils, també, allà clavades, tan altes. Són les quatre columnes que Andreu Alfaro va saber plantar perquè tothom les pogués admirar. Simbòlica-

Amb esperit il·lustrat, apassionat sense febre, racionalista, Andreu Alfaro va posar, amb tota naturalitat, l'art al servei del seu poble. Més que això: en va saber fer, segons la definició fusteriana, "signes de comunicació col·lectiva".

Les quatre columnes d'Alfaro a la Universitat Autònoma de Barcelona.



ment els va adscriure, a cadascuna, una divisa, i ara que ell, l'autor, el demiürg no hi és, la continuen representant: identitat cultural, voluntat de coneixement, solidaritat, llibertat d'expressió. Quatre columnes belles, com quatre barres.

N'hi ha tot un estol, d'obres amb al·legoria clara, amb referència directa, amb intenció. No les enumerarem pas totes: posem-hi un primerenc (del 1961) *Homenatge a Joan Fuster* o *Un poble en marxa* (1967) o l'espruana *El meu poble i jo* (1974) o l'emblemàtica *Catalan power* (1975) o *La unitat de la llengua* (1976) o la raimoniana *D'un país que*

*ja anem fent* (1978) o l'estellesiana *Els amants* (1981) o *Cap de Fuster* (2002) o *Als valencians morts en defensa de Barcelona en 1714* (2005). El compromís de l'artista (dibuixant i dissenyador i escultor, sobretot, probablement) ha estat constant al llarg del seu camí creatiu. Constant i sense impostura. Li ha nascut amb naturalitat. Amb el temps que li tocava viure. Amb consciència del lloc, també.

"Els artistes no som tan importants", resumia, si és que li preguntaven per la influència política que pogués tenir l'art. O per la suposadament anhelada originalitat. "Cada home", continuava, "i cada una de les seues obres, és el producte del temps en què viu". Vet aquí Andreu Alfaro, directe, sincer, arrelat. La vida, l'experiència diària, li va anar modelant amb naturalitat el treball, i era això el que explicava, precisament, a qui el volgués escoltar: que la vida el feia i que feia, alhora, les seves escultures incitants de geometria. La vida. Ho podia argumentar amb aquella cacofonia que uneix ètica i estètica o podia deixar anar l'explicació sense manies, també: "Pense que no seria escultor si no haguera estat catalanista".

El professor d'estètica Vicent Jarque recull la citació en la biografia *Andreu Alfaro*, publicada el 1992 per 3i4, amb pròleg de Manuel Vicent i epíleg de Joan Fuster. I acte seguit n'amplia la visió: "la seua opció pel suport de la cultura catalana no era sinó el resultat immediat, espontani, natural, del curs d'una determinada vida, la mateixa que li havia procurat les experiències que volia expressar a través de la seua escultura. Defensar el País Valencià, la forma valenciana d'entendre el món, d'experimentar la naturalesa i d'assolir un lloc davant la història semblava per a Alfaro una actitud tan legítima, i fins i tot tan òbvia, com ho pot ser exercir el dret a la defensa pròpia". L'explicació dels quès i els coms d'aquest personatge que escampava pel món sencer les seves expressives generatrius la trobava Vicent Jarque nord enllà: "Si durant els primers seixanta Alfaro era ocasionalment qualificat, d'una manera una mica ingènua, com a 'escultor català', la seua identitat real era la que amb perfecta exactitud li atribuïa un periòdic txec: un 'valencijsky katalánc'. És a dir, quelcom bastant complicat".

Al capdavant, tal com va dir el mateix Alfaro en el seu moment, "això dels Països Catalans és un invent típicament valencià". Una pausa. Per reblar-ho: "Té futur i m'interessa".

**"Sempre hi era"**. Eliseu Climent, president d'honor d'Acció Cultural del País Valencià i editor, avisa, d'entrada, que no ho podrà esmentar tot, que dir Alfaro és evocar una col·laboració de temps, sincera, d'amic: "Ell treballava a Publípress, amb Vicent Ventura i Garcia Richart". Devia ser començament dels anys seixanta, quan es van conèixer, i "Alfaro ja participava de totes les aspiracions polítiques del país". Quan calia aconseguir diners per a la causa, en ple franquisme encara, els artistes col·laboraven oferint "carpetes" en edició limitada: "que si Tàpies, que si qui fóra. I Alfaro s'hi va sumar de seguida".

"En tot allò que necessitaves, hi era. Sempre. Una firma? La tenies. I el nom d'Alfaro era important. No preguntava. Hi era. És que hi penses i de seguida constates que ha participat en tot". Eliseu Climent va fent memòria: "Va ser Publípress, per exemple, qui dissenyà la primera llibreria Tres i Quatre, molt novedosa, tota en blanc. Després Alfaro ja va fer el logotip de l'editorial, també. És que ha participat en tot: és seu el logo d'ACPV i el disseny del dels Casals Jaume I, el disseny de la col·lecció de poesia de 3i4, amb aquella maneta que hi ha; va col·laborar fent il·lustracions per a *El Temps*, en un espai que compartia amb els articles de Manuel Vicent, i també en l'especial que férem de Joan Fuster i Josep Pla; és que el mateix premi Octubre és un Alfaro!". Després d'una pausa recorda com va anar, que el guardó literari pogués comptar amb el preuat objecte: "Ho va dir Paco [Francesc de Paula] Burguera, públicament: 'aquests premis necessiten una estatueta'. I la cosa hauria quedat allà, en un comentari en veu alta, però resulta que Alfaro, que sempre ha vingut a la nit dels Octubre, ho va sentir. I l'endemà ja teníem l'escultura. Era així".

Emili Payà, director de l'Octubre Centre de Cultura Contemporània intervé en la conversa per apuntar com va ser que l'emblemàtic edifici de València, restaurat per a la cultura i el país, compti ara amb una escultura ondulant d'Andreu Alfaro: "Tot això encara no



PRATS I CAMPS



EL TEMPS



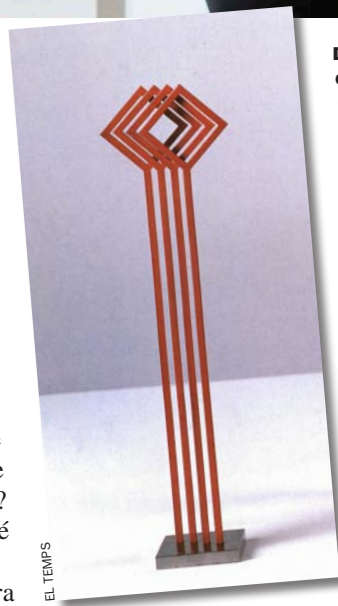
EL TEMPS

coincidir amb Alfaro i hi devia haver alguna mena de provocació: 'va, si tens una idea, no te la quedes per a tu', o alguna cosa per l'estil. Va passar el temps. I, a l'estiu, quan jo era a Xàbia, em va trucar: 'Vine que tinc una idea'. Vaig fer cap al seu taller de Godella i em va ensenyar la maqueta. Després vaig saber que, sense dir-ne res, havia vingut diverses vegades al campus. Per conèixer l'espai. Per determinar que havia de ser una obra alta com és. Perquè, atenció, que la columna més petita fa vint-i-cinc metres! Quan ens ho va dir, ens va semblar una barbaritat. I probablement ho era. Però tenia raó. Havia de ser així".

**Fuster.** "Si l'un era racional, l'altre també". Així resumeix Emili Payà l'estreta relació, que es va trenar entre tots dos. El lligam. Quan Andreu Alfaro va conèixer Joan Fuster, quan, de la mà de Vicent Ventura, va entrar en la modernitat ordenada del pensador i activista de Sueca, a l'artista li va acabar de canviar el món. Perquè va ser en i des de Fuster ("el nostre Galileu", en deia) que Alfaro va acabar de transformar el seu blasquisme heretat, nacionalment confús i atrabiliari, en un respecte obert per la seva terra, pel poble que arrodonia, explicava (no només, però també) i donava sentit a la seva creativitat. Al capdavant, tal com escrivia el mateix Joan Fuster, "un art com el d'Andreu Alfaro mai no acabaríem d'entendre'l, d'explicar-nos-el, si només el consideràvem des de justificacions o des de coordenades exclusivament plàstiques". I és que, per a ell, "Alfaro pertany a la família dels escultors que manufacturaren déus: signes de comunicació col·lectiva".

era més que un projecte i vàrem fer una visita amb ell per l'edifici. De sobte, ens va dir, 'tots tenen penell menys nosaltres'. No enteníem a què es referia. De seguida ens va fer veure que el cel de València, aquí, quedava definit per la cotorra del Mercat Central, pel 'pardal' de l'església de Sant Joan... L'Octubre quedava en aquest cercle de penells i no en tenia? No podia ser: 'Jo us en faré un'. I així va ser".

Quan Carles Solà era rector de la Universitat Autònoma de Barcelona s'hi van alçar les quatre columnes esplèn-



EL TEMPS

**Dalt, Cap de Fuster i el logotip d'ACPV que va dissenyar Andreu Alfaro. A sota, posa vora la maqueta del penell que va dissenyar per a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània, i el Català Power.**

dides: "Tenen un missatge molt clar. Mai no em va parlar de les columnes de Puig i Cadafalch, però el fet és que, durant anys, les úniques que vàrem tenir varen ser les d'Andreu Alfaro. Com una restitució". I recorda que tot va començar amb una conversa: "Fèiem

obres al campus. Teníem interès que no fos un espai desproveït d'art. Vaig

Núria Cadenes